सुसंस्कारीत समाजासाठी वाचन संस्कृतीची आवश्यकता

प्रा. डॉ. एकनाथ आळवेकर
प्राध्यापक व मराठी विभाग प्रमुख
विवेकानंद कॉलेज,कोल्हापूर (अधिकारप्रदत्त स्वायत्त)

दिसा माजि काहीतरी ते लिहावे ।
प्रसंगी अखंडित वाचीत जावे ।।

- समर्थ रामदास

संस्कृती

सण, उत्सव, पोशाख, आहार एवढयाचपूरता संस्कृती या शब्दाचा अर्थ नाही तर वाचनसंस्कृती ही सुद्धा समाजाच्या आचार, विचारांची संस्कृती आहे.

वाचन चौथी गरज

- बाळकृष्ण कवठेकर (प्राध्यापक, समीक्षक)
- “ अन्न, वस्त्र, निवारा या मूलभूत गरजानंतर वाचन ही चौथी मूलभूत गरज आहे.”

लेखक आणि वाचन संस्कृती

- गिरीजा कीर - " मुलांना वाचनाभिमुख करण्यासाठी आधी त्यांच्या माता वाचत्या–बोलत्या झाल्या पाहिजेत."
- अरुण साधू – "आमच्या शाळेत आम्हाला टाईम्सचे अग्रलेख वाचून दाखविले जात . त्यामुळे वाचनाचा संस्कारही होत होता . महाभारत, रामायण,जुनी नाटकं ही तर मी शाळकरी असतानाच वाचून काढली ."

केवळ गुणवत्ता म्हणजे संस्कार नव्हे

- शैक्षणिक गुणवत्तेबरोबर शिक्षणपूरक उपक्रमांचीही गरज.

- मुलाखतीत , ग्रुपडिस्कशनमध्ये संपूर्ण व्यक्तिमत्व पहिले जाते.

- सर्वांगीण अनुभवातून व्यक्तिमत्त्व उठावदार बनते.

- अनुभव समृद्धीसाठी वाचनाची आवश्यकता .

वाचन संस्कृती

- आपण काय वाचायचं, कशासाठी वाचायचं आणि कस वाचायचं.
- वाचनसंस्कृतीसाठी जाणत्या आणि प्रगल्भ विचारक्षमतेची आवश्यकता.
- व्यक्तिमत्व विकासासाठी कौशल्य - वाचन कौशल्ये ,भाषण कौशल्ये ,श्रवण कौशल्ये
- संस्कृती मूल्यांचा अभाव - सर्वधर्मसमभाव, राष्ट्रीय एकात्मता, वैश्विक दृष्टिकोण, संवेदनशीलता, समता, बंधुता, भूतदया, सत्य, सौजन्यशीलता, श्रमप्रतिष्ठा, राष्ट्रभक्ती, स्त्रीपुरुष समानता.
- अतिथिदेवोभव, गुरु साक्षात परब्रम्ह या गोष्टींची जाणीव हवी.
- क्रांतिकारक, समाजसुधारक, थोर महापुरुष, कलावंत, राजकारणी, थोर शास्त्रज्ञ यांची चरित्रे वाचायला हवीत .

उडदामाजी काळे गोरे निवडावे लागेल

- आपली आवड जोपासावी लागेल .
- प्रगल्भ वाचनसंस्कृती हे सुसंस्कृत समाजाचे लक्षण आहे .
- वाचनसूची –

संत वाङमय, शाहीरी वाङमय, महात्मा फुले, व्यंकटेश माडगूळकर, आनंद यादव, रा. रं. बोराडे, हमीद दलवाई, रणजित देसाई, शिवाजी सावंत, भालचंद्र नेमाडे, रंगनाथ पठारे, राजन गवस, विश्वास पाटील, कृष्णात खोत, दया पवार, नामदेव ढसाळ, किरण गुरव

- ही साहित्यिकांची ही यादी अजून वाढवता येते.

धन्यवाद